

**ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНОЈ АНАЛИЗИ ЕФЕКТА
НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О
ПОДСТИЦАЈИМА У ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ**

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И ПРАВИЛНО ДЕФИНИСАЊЕ ПРОМЕНЕ КОЈА СЕ ПРЕДЛАЖЕ (ПРИЛОГ 2):

1. Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Показатељи који се прате у области подстицаја у пољопривреди и руралном развоју (у даљем тексту: подстицаји) односе се на показатеље реализације буџетских средстава по основу подстицаја у претходним годинама и доступни су на веб страници Управе за аграрна плаћања (<http://uap.gov.rs/dokumenti/budzet/>). Табела која садржи информације о реализацији подстицаја, даје приказ планираних и реализованих буџетских средстава, броја реализованих захтева, броја и износа обавеза, као и расположивих средстава.

Табела 1: Реализација подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2023. години

Назив	Планирано	Реализовано	Број реализованих	Обавезе	Број обавеза	Расположиво
ПОСЕБНИ ПОДСТИЦАЈИ У ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ	250.000.000,00	231.795.411,90	665	4.138.143,00	11	14.066.445,10
Неизмирене обавезе	5.600.000,00	3.554.000,00	3	0	0	2.046.000,00
Редовне обавезе	244.400.000,00	228.241.411,90	662	4.138.143,00	11	12.020.445,10
Одгајивачки програми	155.000.000,00	149.182.812,90	527	0	0	5.817.187,10
Подстицаји за промотивне активности (мере и акције)	1.400.000,00	0	0	0	0	1.400.000,00
Подстицаји за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију	88.000.000,00	79.058.599,00	135	4.138.143,00	11	4.803.258,00
ДИРЕКТНИ ПОДСТИЦАЈИ У ПОЉОПРИВРЕДИ	66.872.802.000,00	66.784.617.710,82	670.623.	1.777.800,00	15	86.406.489,18
Неизмирене обавезе	6.054.560.845,00	6.053.566.597,01	32.842	0	0	994.247,99
Редовне обавезе	60.818.241.155,00	60.731.051.113,81	637.781	1.770.800,00	15	85.412.241,19
I квартал - премија за млеко	3.218.508.891,00	3.213.951.045,00	978	0	0	4.557.846,00
II квартал - премија за млеко	4.150.000.000,00	4.149.771.643,15	1587	0	0	228.356,85
III квартал - премија за млеко	3.550.000.000,00	3.542.350.790,70	1507	0	0	7.649.209,30
IV квартал - премија за млеко	1.869.405.040,00	1.869.379.320,00	551	0	0	25.720,00
Приплодне млечне краве	8.361.199.578,00	8.358.099.577,55	38.832	0	0	3.100.000,45
Приплодне крмаче и нерастови	1.202.500.000,00	1.201.409.929,08	1922	0	0	1.090.070,92
Приплодне овце и овнови	3.920.770.422,00	3.920.757.500,00	15386	0	0	12.922,00
Родитељске кокошке тешког типа	19.180.000,00	18.902.520,00	19	0	0	277.480,00
Родитељске кокошке лаког типа	3.327.000,00	3.327.000,00	2	0	0	0
Родитељске ћурке	0	0	0	0	0	0
Приплодне товне краве и бикови	215.000.000,00	214.893.217,00	273	0	0	106.783,00
Приплодне козе и јарчеви	146.273.000,00	141.162.000,00	847	0	0	5.111.000,00
Тов јунади	1.819.857.764,00	1.818.371.354,12	11.313	346.000,00	4	1.141.409,88
Тов јагњади	527.810.000,00	527.606.400,00	5.000	112.000	4	91.600,00
Тов свиња	874.300.000,00	874.276.000,00	3814	24.000,00	1	0
Тов јаради	36.714.000,00	3.214.000,00	2	0	0	33.500.000,00
Биљна производња	29.214.970.000,00	29.189.734.790,08	557.037	1.080.000,00	3	24.155.209,92
Краве дојиље	6.000.000,00	5.840.000,00	10	0	0	160.000,00

Кошнице пчела	909.300.000,00	908.264.000,00	17.509	16.800,00	1	1.019.200,00
Конзумна риба	8.822.500,00	6.562.500,00	13	0	0	2.260.000,00
Складиштење	0	0	0	0	0	0
Краве за узгој телаци за тов	764.300.000,00	763.177.527,13	14.021	200.000,00	2	922.472,84
МЕРЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	12.240.585.000,00	11.613.892.002,80	48.317	71.379.299,82	37	555.313.697,38
Неизмирене обавезе	5.441.040.536,00	5.412.326.083,62	11.434	0	0	28.714.452,38
Редовне обавезе	6.799.544.464,00	6.201.565.919,18	36.882	71.379.299,82	37	526.599.245,00
Инвестиције у квалитерна приплодна грла за примарну сточарску прооводњу	326.791.453,00	229.514.143,87	1.229	349.833,34	3	96.927.475,79
Инвестиције за електрификацију поља	0	0	0	0	0	0
Подизање вишегодишњег засада воћака и хмеља	451.312.480,00	392.405.948,51	520	6.512.506,48	24	52.394.025,01
Унапређење квалитета вина и ракије	0	0	0	0	0	0
Контролне маркице за пољопривредно прехранбене производе и вино	0	0	0	0	0	0
Изградња објеката и набавка опреме у сектору вина	0	0	0	0	0	0
Управљање ризицима (осигурање)	1.970.801.000,00	1.895.681.818,01	31.531	0	0	75.119.181,99
Органска - биљна	280.508.531,00	227.820.325,32	735	0	0	52.688.205,68
Органска - сточарска	400.000.000,00	398.686.163,26	900	316.960	2	996.876,74
Очување биљних генетичких ресурса	15.000.000,00	14.994.000,00	1	0	0	6.000,00
Очување животињских генетичких ресурса	345.000.000,00	330.947.100,00	1818	0	0	14.052.900,00
Подршка непољопривредним активностима на селу	0	0	0	0	0	0
Сертификација - храна, органско порекло, географско порекло	0	0	0	0	0	0
Подршка инвестицијама у прераду и маркетинг на газдинству	0	0	0	0	0	0
Унапређење и развој руралне инфраструктуре	300.000.000,00	229.800.000	10	64.200.000	8	6.000.000,00
Развој техничко - технолошких и иновативних пројеката	82.050.000,00	81.993.200,00	14	0	0	56.800,00
Пружање савета удружењима, задругама и др.	693.080.000,00	693.076.618,54	139	0	0	3.381,46
КРЕДИТНА ПОДРШКА У ПОЉОПРИВРЕДИ	1.181.005.000,00	1.180.188.027,56	110	0	0	816.972,44
Неизмирене обавезе	2.986.000,00	2.954.622,01	9	0	0	31.377,99
Редовне обавезе	1.178.019.000,00	1.177.233.405,55	101	0	0	785.594,45
Субвенција дела каматне стопе	1.106.019.370,83	1.105.819.423,38	72	0	0	199.947,45
Премија осигурања	71.999.629,17	71.413.982,17	29	0	0	585.647,00
ИПАРД	6.040.038.000,00	5.421.123.471,58	230	0	0	619.914.528,42
МЕРА 1	4.437.165.000,00	4.056.162.505,46	189	0	0	381.002.494,54
МЕРА 3	1.271.420.000,00	1.160.528.219,00	32	0	0	110.891.781,00
МЕРА 7	280.000.000,00	204.432.747,12	9	0	0	75.567.252,88
МЕРА 9	51.453.000,00	0	0	0	0	51.453.000,00
Укупна реализација субвенција за 2023.	86.584.430.000,00	85.231.616.624,66	719.945	77.295.242,82	63	1.276.518.132,52

Извор: МПШВ, Управа за аграрна плаћања

Такође, подаци о реализацији подстицаја у претходној календарској години представљају се у Годишњем извештају о стању у пољопривреди у Републици Србији за претходну календарску годину („Зелена књига”) и јавно су доступни на веб страници МПШВ (<http://www.minpolj.gov.rs/korisna-dokumenta-i-linkovi/>).

Детелина	3,3	2,9	4,0	3,0	4,0	5,0	5,0	3,9	3,1	4,0
Луцерка	5,2	4,4	5,7	4,0	5,0	6,0	6,0	5,1	4,1	6,0
Кукуруз за крму	19,2	17,3	21,3	16,0	20,0	20,0	21,0	15,8	15,0	20,0

Извор: РЗС

Табела 5: Производња најзначајнијих усева у Србији (000 t); 2014-2023

Култура	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Житарице	10.849	8.437	10.869	6.793	10.527	10.437	11.446	10.236	8.012	10.809
Пшеница	2.387	2.428	2.885	2.276	2.941	2.535	2.873	3.442	3.109	3.449
Кукуруз	7.952	5.455	7.377	4.018	6.964	7.345	7.872	6.027	4.283	6.631
Остале житарице	510	554	607	499	622	557	701	767	620	730
Шећерна репа	3.507	2.183	2.684	2.513	2.325	2.305	2.018	2.048	1.667	2.041
Уљарице	1.087	924	1.238	1.052	1.517	1.516	1.465	1.222	1.131	2.041
Сунцокрет	509	437	621	541	734	729	637	608	644	686
Соја	546	454	576	461	646	701	752	540	399	600
Уљана репица	31	33	39	49	135	84	74	73	87	134
Остали усеви за производњу уља	0	1	2	1	2	2	2	1	1	1
Дуван (суви лист)	9	9	8	7	7	8	9	10	6	7
Кромпир	592	639	714	589	488	702	665	614	523	600
Свеже поврће и пасуљ	920	1.095	1.146	1.100	836	747	726	805	1.182	713
Воће	1.304	1.307	1.359	1.205	1.406	1.542	1.619	1.436	1.513	1.264
од тога јагодичасто воће	132	157	169	174	189	177	185	183	202	208
Грожђе (укупно)	122	171	146	166	150	164	160	156	162	132
Крмно биље	1.506	1.402	1.679	1.224	1.498	1.824	1.882	1.425	1.175	1.486

Извор: РЗС

Табела 6: Површина под производњом семена у Републици Србији (ha); 2014-2023

Култура	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Озима и јара пшеница	19.003	17.362	15.972	10.795	13.148	13.382	15.050	14.088	12.020	21.039
Озиме јечам	2.211	1.873	1.869	1.787	2.099	450	2.487	2.141	1.888	2.757
Јари јечам	302	45	25	31	0	43	64	0	0	0
Озиме овас	110	128	0	0	103	164	0	139	130	188
Јари овас	75	65	189	127	0	0	1.547	0	0	0
Озиме и јаре тритикале	795	869	918	566	491	490	643	609	330	664
Озима раж	51	23	89	10	15	16	34	28	23	25
Кукуруз	11.662	7.428	10.086	5.002	8.246	6.336	2.472	7.847	10.516	7.413
Соја	8.208	8.372	9.227	9.582	10.357	9.874	3.849	5.388	5.377	5.822
Сунцокрет	1.590	1.438	2.180	2.792	3.207	1.425	891	1.563	1.948	1.373
Уљана репица	2	4	5	29	121	304	113	61	94	144

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља (Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији у 2023. години)

Табела 7: Производња семена у Републици Србији (t); 2014-2023

Култура	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Озима и јара пшеница	104.012	109.217	107.029	71.981	83.522	77.967	98.884	101.561	71.971	83.063
Озиме јечам	11.640	11.686	11.267	11.503	11.342	2.745	16.795	15.839	11.839	15.826
Јари јечам	1.179	213	97	136	0	93	254	0	0	0
Озиме овас	392	410	0	0	435	718	0	465	510	677
Јари овас	212	355	864	582	0	0	5.246	0	0	0
Озиме и јаре тритикале	3.968	4.657	5.235	3.566	2.766	2.426	3.845	4.164	2.114	1.088
Озима раж	194	60	295	38	73	66	30	132	94	76
Кукуруз	41.736	16.671	31.991	11.934	29.741	19.624	5.947	21.077	16.850	21.339
Соја	27.757	22.380	28.954	21.442	30.957	28.827	12.224	15.481	11.150	17.572
Сунцокрет	1.304	1.289	3.117	2.629	2.727	1.509	1.229	1.891	2.003	1.371
Уљана репица	3	10	16	64	152	345	261	133	265	601

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља (Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији у 2023. години)

Табела 8: Број грла стоке у Републици Србији (000); 2014-2023

Врста животиња	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Говеда (укупно)	920	916	893	899	878	898	886	860	800	725
од којих краве	460	455	438	436	434	434	429	419	384	353
од којих музне краве	437	430	426	429	423	423	417	408	374	336
Свиње (укупно)	3.236	3.284	3.021	2.911	2.782	2.903	2.983	2.868	2.667	2.141
од којих крмаче	346	354	356	350	343	350	346	331	301	250
Овце	1.748	1.789	1.665	1.704	1.712	1.642	1.685	1.695	1.721	1.717
од којих приплодне овце	1.266	1.287	1.231	1.287	1.264	1.197	1.178	1.186	1.211	1.210
Козе	219	203	200	183	196	191	202	195	192	147
Живина (укупно)	17.167	17.450	16.242	16.338	16.232	15.780	15.249	15.348	14.817	14.278

од којих коке носиље	10.650	11.538	9.138	8.973	8.988	8.525	8.207	8.292	7.902	7.490
Кошнице	677	792	792	849	914	977	980	976	977	1.103

Извор: РЗС

Табела 9: Број грла стоке под контролом продуктивности у Републици Србији (000); 2014-2023

Врста животиња	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Краве	185.428	206.248	223.032	238.532	239.278	241.929	241.051	242.792	225.836	222.140
Овце	61.824	100.292	132.851	187.773	249.189	335.197	384.878	529.300	561.241	582.635
Козе	4.303	5.209	8.467	12.352	15.845	17.387	20.483	21.095	20.450	22.085

Извор: Главне одгајивачке организације: Пољопривредни факултет Нови Сад и Пољопривредни факултет Земун

2. Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

У претходном периоду у примени је био Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 10/13, 142/14, 103/15, 101/16, 35/23 и 92/23, у даљем тексту: Закон). Закон је усвојен у јануару 2013. године, чиме су по први пут подстицаји структурирани у складу са класификацијом политика у оквиру два стуба подршке Заједничке пољопривредне политике (ЗПП).

Овим законом прописане су врсте подстицаја, начин коришћења подстицаја и услови за остваривање права на подстицаје. Такође, Законом је прописан минимални ниво подршке по појединим подстицајима (осим код регреса за гориво, ђубриво и семе, где је дефинисан максимални ниво подршке). Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у календарској години, која се доноси на основу члана 4. став 1. Закона, прописују се максимални износи по врсти подстицаја и то у зависности од расположивих средстава опредељених Законом о буџету Републике Србије за календарску годину, обима тих средстава по врсти подстицаја, броја корисника и јединице мере у зависности од врсте подстицаја.

Током претходних неколико производних година на тржишту су доминирале више цене производних инпута, уз ниске приносе ратарских култура, остварене током 2022. године и нешто више у 2023. години. Овакав однос трошкова улагања и резултата у наведеним годинама условио је нестабилност дохотка произвођача, што је у великој мери угрозило наредне производне циклусе. Поред тога, смањење сточног фонда говеда представља дугорочни тренд, због чега је потребно интервенисати у циљу заустављања пада у кратком року, односно са средњерочним циљем повећања броја грла говеда.

Сходно томе, припремљен је Нацрт закона о изменама и допунама Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју (у даљем тексту: Нацрт Закона), којим се, између осталог, уводе регреси за сертифициковано семе, што би требало да допринесе смањењу цене коштања производа ратарства с једне стране, односно повећању приноса због употребе сертифициваног семена с друге стране. Такође, у области подршке сточарству, прелазним одредбама дата је могућност да се у 2024. години изврши додатна исплата корисницима подстицајних средстава за квалитетно приплодне краве првотелке.

На овај начин, настоји се да се прошири и повећа подршка у области примарне пољопривредне производње, а у циљу повећања ефикасности директних плаћања у оквиру националне пољопривредне политике.

3. Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Основни законски пропис, којим се регулише област на које се промене односе, јесте Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 10/13 – др. закон, 101/16, 67/21 – др. закон и 114/21). Овим законом се регулишу механизми потребни за реализацију подстицаја (Регистар пољопривредних газдинстава, еАграр и сл.), као и евидентирање и извештавање у пољопривреди и надзор.

Посматрано у ширем контексту, односно у погледу индиректног утицаја на регулисање подстицаја, у смислу уређења услова и захтева за остваривање права на подстицаје, релевантни су и следећи прописи:

- Закон о органској производњи („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 17/19 – др. закон);
- Закон о сточарству („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 93/12 и 14/16);
- Закон о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05, 30/10, 92/12 и 17/19 – др. закон);
- Закључак о усвајању Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније (четврта ревизија усвојена од стране Владе Републике Србије 21. јула 2022. године);
- Закључак о усвајању Акционог плана за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја (усвојен од стране Владе Републике Србије 18. октобра 2018. године).

Такође, подстицаји који су предмет измена ближе су дефинисани Правилником о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству за квалитетна приплодна грла („Сл. гласник РС“, бр. 29/23, 32/23, 21/24, 26/24 и 32/24).

Уколико се посматра стратешки/програмски оквир, Нацрт Закона прати основне правце пољопривредне политике и политике руралног развоја, прописане Стратегијом пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године („Службени гласник РС”, број 85/14, у даљем тексту: Стратегија).

Реализација подстицаја на годишњем нивоу спроводи се на основу Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за календарску годину (тренутно на снази Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2024. години („Службени гласник РС”, бр. 3/24, 6/24, 16/24, 26/24, 32/24, 34/24, 50/24, 61/24 и 72/24), која се доноси на основу Закона о буџету Републике Србије за календарску годину (тренутно на снази Закон о буџету Републике Србије за 2024. годину („Службени гласник РС”, број 92/23).

4. Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Претходних неколико производних циклуса обележиле су високе цене инпута за пољопривредну производњу (семена, ђубрива, енергената, сточне хране и сл.), узроковане поремећајем понуде и дистрибуције на светском тржишту. Овакве околности утицале су на повећање цене коштања производа биљне производње, што је, уз смањене откупне цене, довело до смањења профита примарних пољопривредних произвођача, па чак и до губитка. Последишно, произвођачи су у наредни производни циклус улазили са смањеним улагањима, у смислу ограничења агротехничких мера и смањених улагања у инпуте, што је резултирало приносима на нивоу испод просечних, чему је у великој мери допринела и суша током 2024. године. У том смислу, увођење регреса за набавку сертификованог семена требало би да допринесе смањењу цене коштања ратарских производа и употреби сертификованог семена веће клијавости, што би утицало на раст приноса.

Када је реч о сточарству, високе цене инпута, уз непромењене откупне цене, такође су утицале на смањење маргине профита, па чак и појаву губитка у појединим делатностима, што је довело до клања животиња и изласка из сточарске производње. Тренду смањења броја грла у прилог је ишла и појава Афричке куге свиња, због чега је одређени број свиња принудно уништен.

5. Која промена се предлаже?

У области биљне производње, регреси за семе дефинишу се као регреси за сертификовано семе и то за исту површину за коју се остварује право на основне подстицаје. Такође, Нацртом Закона се предлаже да се у 2024. години изврши додатна исплата корисницима подстицајних средстава за квалитетне приплодне краве првотелке.

6. Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Промена је неопходна, имајући у виду потписане споразуме са струковним удружењима пољопривредних произвођача, где се поједине тачке односе на реализацију подршке за набавку сертификованог семена за ратарску производњу, као и за додатно плаћање за квалитетне приплодне краве првотелке у 2024. години, за шта је потребно успоставити правни основ. Имајући у виду претходних неколико производних циклуса, које је карактерисао смањен профит или чак појава губитка, као и континуирано смањење сточног фонда, потребно је створити законске предуслове за повећање подршке, што ће детаљније бити регулисано кроз подзаконске акте.

7. На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Циљна група, на коју се промене односе, јесу корисници подстицаја, односно правно лице, предузетник и физичко лице – носилац комерцијалног породичног пољопривредног газдинства, уписани у Регистар пољопривредних газдинстава. Корисници сваке од мера прописани су Законом, док су услови за остваривање права на подршку ближе дефинисани релевантним подзаконским прописима, односно правилницима.

С обзиром на то да су предмет измена директна плаћања, доминантни корисници су произвођачи у области ратарске и сточарске производње.

8. Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Закон који се тренутно примењује прописује регрес за купљено гориво, ђубриво, семе и други репродуктивни материјал као подршку набавци инпута за производњу. Међутим, да би се намена регреса за набавку семена циљано усмерила искључиво на подршку набавци сертификованог семена, неопходна је измена члана 31. Закона. Такође, како би се реализовала додатна исплата за квалитетне приплодне краве првотелке у 2024. години, потребно је установити прелазну одредбу у Нацрту Закона.

9. Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Промену није могуће постићи применом важећих прописа, с обзиром да Закон дефинише регресе за сво семе које се користи за сетву, те не постоји основ за циљану подршку набавци сертификованог семена. Такође, Закон дефинише плаћање за квалитетна приплодна грла, али не онемогућава додатну подршку за квалитетне приплодне краве првотелке у 2024. години.

10. Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (*status quo*).

Посматрано у контексту буџетских средстава извдојених за реализацију директних плаћања током 2024. године, у Закону о буџету Републике Србије за 2024. годину опредељена су буџетска средства, која након прерасподеле, износе 67.386.492.000 динара и која би се реализовала у целини за тренутно важеће мере, односно у форми и опсегу без примењене интервенције.

Када је реч о биљној производњи, постојала би могућност регресирања семена у износу до 6.000 дин/ха (уз додатна финансијска средства), што је недовољно да се превазиђу проблеми нестабилности дохотка произвођача у претходном и текућем периоду. У том случају предмет регреса било би сво семе, а не само сертификовано. Такође, на тај начин би изостала мотивисаност произвођача за коришћење сертификованог семена, што би резултовало производним резултатима на нивоу постојећих.

11. Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Директна плаћања у земљама Европске уније примењују се у складу са одредбама ЗПП и финансирају се из Европског пољопривредног гарантног фонда (*European Agricultural Guarantee Fund – EAGF*). Директна плаћања по грлу у сточарству реализују се у форми производно везане подршке дохотку, у дефинисаним секторима, при чему, у контексту Закона, не постоји могућност директних плаћања у области свињарства и живинарства, док плаћања у секторима говедарства, овчарства и козарства укључују и грла која нису под контролом продуктивности. Такође, земљама чланицама је остављена могућност прилагођавања форме мере, али уз поштовање одредби прописаних правним тековинама ЕУ у овој области, односно уз претходно одобрење Стратешког плана за ЗПП, који садржи све шеме подршке земље чланице током дефинисаног седмогодишњег стратешког (буџетског) периода.

Директна плаћања у биљној производњи у Европској унији реализују се према површини, при чему плаћања нису везана за производњу, за разлику од основних плаћања у биљној производњи у Закону, која се реализују за засејану површину. Регреси за набавку сертификованог семена, као и сви регреси за инпуте, нису прихватљиви са аспекта ЕУ и СТО, те се не примењују у Европској унији.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЦИЉЕВА (ПРИЛОГ 3):

1. Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Нацртом Закона настоји се да обезбеди ефективнија реализација подстицаја, а у циљу обезбеђења стабилности дохотка произвођача, који је угрожен услед поремећаја тржишних околности и услова пословања. Такође, Нацртом Закона се настоји да се обезбеди профилисање регреса за инпуте за производњу, што треба да допринесе повећању приноса, услед употребе сертификованог семена у производњи. Поред тога, додатним плаћањем у 2024. години за квалитетне приплодне краве првотелке доприноси се стабилности дохотка произвођача.

2. Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доведе до остварења

општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Предложеним променама обезбеђује се виши ниво подршке у сектору сточарства у 2024. години, с обзиром да се предвиђа додатна подршка за квалитетне приплодне краве првотелке, чиме се доприноси одржању стабилности дохотка произвођача у текућој години.

У области биљне производње предложене промене се односе на регресирану набавку сертификованог семена, чија би употреба требало да резултира повећаним приносом, уз правилно и оптимално примењене агротехничке мере. Како примена ове мере доприноси смањењу цене коштања, ствара се могућност додатног профита произвођача, односно простора за унапређење конкурентности, што у сваком случају доприноси стабилности дохотка произвођача. Такође, кроз имплементацију ове мере пољопривредни произвођачи се мотивишу да користе сертификовано семе, како би уочили разлику у количини и квалитету производње и другим производним аспектима и користили сертификовано семе у наредним циклусима производње. Поред тога, с обзиром на то да се мера регресирање сертификованог семена остварује по засејаном хектару, реално је очекивати раст површине под усевима произведеним употребом сертификованог семена.

3. Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Предложене промене у складу су са стратешким правцима развоја, дефинисаним у Стратегији. У том смислу, подстицаји су усмерени на достизање циљева, дефинисаних Стратегијом:

1. раст производње и стабилност дохотка произвођача;
2. раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољоривреде;
3. одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине;
4. унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва;
5. ефикасно управљање јавним политикама и унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина.

4. На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

Ефикасност реализације подстицаја пратиће се на основу извештаја о реализацији подстицаја Управе за аграрна плаћања. Показатељи упућују на планирана и реализована буџетска средства по основу подстицаја, број реализованих захтева, број и износ обавеза, као и расположива средства за подстицаје.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПЦИЈА ЈАВНИХ ПОЛИТИКА (ПРИЛОГ 4):

1. Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „*status quo*” опција?

Током припреме Нацрта Закона разматрала се могућност примене других избора политика и група мера, у смислу могућности задржавања тренутне политике (*status quo*), делимичног усклађивања мера директних плаћања са ЗПП према плану

хармонизације (укључивање грла говеда, оваца и коза, која нису под контролом продуктивности, трансформација регреса за инпуте у основне подстицаје у биљној производњи), као и мера усаглашених у оквиру споразума са струковним удружењима пољопривредних произвођача.

У случају задржавања на решењима која се тренутно примењују у оквиру националне пољопривредне политике (задржавање *status quo* стања), постојеће мере би наставиле да се спроводе у предвиђеном обиму, чиме би изостала додатна подршка за квалитетне приплодне краве првотелке. Такође, регресирање семена би могло да се спроведе на тренутно прописаном нивоу (6.000 дин/ха, уз додатна финансијска средства), чиме се не би превазишли проблеми нестабилности дохотка произвођача и обезбедила одрживост производње. Поред тога, подршка не би била фокусирана на набавку сертификованог семена, чиме би изостало повећање мотивисаности произвођача за коришћење сертификованог семена.

Опција делимичног усклађивања мера директних плаћања са ЗПП у складу са Акционим планом за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја предвиђа укључивање у систем подстицаја свих грла говеда, оваца и коза, односно и оних грла која нису под контролом продуктивности. Такође, ова опција предвиђа трансформацију регреса за инпуте у основне подстицаје у биљној производњи, с обзиром да регресирање инпута за пољопривредну производњу није прихватљива мера са аспекта ЕУ и СТО и да је њено укидање потребно спровести до приступа Србије ЕУ. С обзиром на то да ова опција захтева значајна финансијска средства, за шта тренутно не постоји финансијски простор, њен избор је остављен за наредни период, што ће свакако бити део усклађивања са ЗПП у претприступном периоду.

У том смислу, најоптималнија опција, која је изабрана и представљена у Нацрту Закона, јесте опција примене мера, усаглашених у оквиру споразума са струковним удружењима пољопривредних произвођача, а која укључује подршку за сертификовано семе и у износу вишем од тренутно прописаног, као и додатно плаћање за квалитетне приплодне краве првотелке у 2024. години.

2. Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Регулаторне мере представљене у Нацрту Закона пружају законодавни оквир за дефинисање мера директних плаћања и минималних износа подршке по јединици (осим код регреса за инпуте). Поред тога, све мере у Нацрту Закона по свом карактеру припадају подстицајним мерама, с обзиром да се њихова реализација базира на различитим облицима директних плаћања, као доминантној врсти подстицаја у пољопривреди и руралном развоју и спроводи се кроз буџетска давања.

Поред ове врсте мера, Закон прописује функционисање појединих платних и контролних инструмената, али оне нису предмет Нацрта Закона.

3. Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Законом су прописане казнене одредбе у погледу привредног преступа, као и прекршаја правног и физичког лица и предузетника. Такође, Закон прописује умањење исплата директних плаћања у случају прекорачења одређеног износа директних плаћања, као и ниво умањења прекораченог износа. Међутим, у оквиру предложених измена Закона, садржаних у Нацрту Закона, рестриктивне мере нису присутне.

Како је напред наведено, мере директних плаћања у Нацрту Закона по свом карактеру припадају подстицајним мерама, с обзиром да се њихова реализација базира на подстицајима и спроводи се кроз буџетска давања.

4. Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

У оквиру разматраних опција нису идентификоване институционално управљачко организационе мере, нити су предмет Нацрта Закона.

5. Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Промена се не може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера, с обзиром на то да су све мере, садржане у Нацрту Закона, подстицајног типа и реализују се на основу исплате буџетских средстава.

6. Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

С обзиром на чињеницу да је реч о потреби за изменом важећег законодавног акта, неопходна је интервенција јавног сектора. Међутим, иницијатива за измену Закона у предложеном облику покренута је од стране струковних удружења пољопривредних произвођача, с којима су потписана два споразума, а који, између осталог, садрже одредбе, за чију реализацију је потребна измена Закона.

На интернет страници МПШВ је 23. августа 2024. године објављено Обавештење о отпочињању израде Нацрта закона о изменама и допунама Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју са полазним основама. Обавештење о почетку израде Нацрта закона о изменама и допунама Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју са полазним основама објављено је и на платформи еКонсултације истог дана, у складу са одредбама Закона о планском систему Републике Србије.

Процес јавних консултација о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју започет је 23. августа 2024. године, објављивањем Радне верзије Нацрта закона о изменама и допунама Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном на интернет страници МПШВ, као и информације на порталу еКонсултације. Јавност је позвана да достави коментаре на документ до 30. августа 2024. године. Пристигли коментари су се у највећој мери односили на: минималне нивое подршке у оквиру директних плаћања и промену механизма обрачуна подршке по основу подстицаја за производњу конзумне рибе, због чега је МПШВ одустало од планиране измене која се тичала модалитета обрачуна подстицаја за конзумну рибу.

На основу пристиглих коментара израђен је Извештај о спроведеним јавним консултацијама, који је објављен на интернет страници МПШВ, као и на платформи еКонсултације.

7. Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Носилац активности које се односе на креирање пољопривредне политике у МПШВ је Сектор за пољопривредну политику, док је за креирање политике руралног развоја

надлежан Сектор за рурални развој. За спровођење мера пољопривредне политике, садржаних у Закону, надлежна је Управа за аграрна плаћања, док контролу на лицу места обављају инспекције у саставу овог министарства.

Када је реч о изменама, које се предлажу у Нацрту Закона, додатно административно оптерећење може се очекивати у Управи за аграрна плаћања због реализације додатних мера.

У оквиру Управе за аграрна плаћања идентификована је потреба за јачањем административних капацитета, нарочито са аспекта успостављања нових политика у складу са ЗПП у претприступном периоду. Такође, у складу са Акционим планом за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја предвиђена је и реорганизација наведених сектора и Управе за аграрна плаћања, у складу са захтевима усклађивања са ЗПП током претприступног периода. Планирана динамика унапређења административних капацитета Управе за аграрна плаћања у претприступном периоду садржана је у Акционом плану за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја.

Финансијски ресурси за спровођење предложене промене делимично су обезбеђени Законом о буџету Републике Србије за 2024. годину у Разделу 24 – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Глава 24.6 – Управа за аграрна плаћања, који након прерасподеле, износе 67.386.492.000 динара. Наведени износ није довољан за реализацију предложене измене, а додатна средства потребно је обезбедити у Закону о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2024. годину, односно Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину.

8. Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Изабрана је опција примене мера, усаглашених у оквиру споразума са струковним удружењима пољопривредних произвођача, а која укључује подршку за сертификовано семе и у износу вишем од тренутно прописаног, као и додатно плаћање за квалитетне приплодне краве првотелке у 2024. години.

Предложене промене требало би да доведу до унапређења стабилности дохотка произвођача и превазилажења неизвесности у пословању изазваних тржишним поремећајима у претходним производним циклусима.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ФИНАНСИЈСКИХ ЕФЕКТА (ПРИЛОГ 5):

1. Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Финансијска средства потребна за спровођење изабране опције обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2024. годину у Разделу 24 – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Глава 24.6 – Управа за аграрна плаћања, у укупном износу од 67.386.492.000 динара. Наведени износ није довољан за реализацију предложене измене, а додатна средства потребно је обезбедити у Закону о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2024. годину, у износу од 26.711.150.050 динара односно Законом о буџету Републике Србије за 2025. годину.

2. Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

Финансијска средства није довољан за реализацију предложене измене, а додатна средства потребно је обезбедити у Закону о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2024. годину, у износу од 26.711.150.050 динара.

3. Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Спровођење изабране опције нема негативних ефеката на међународне финансијске обавезе. Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју за 2024. годину финансирају се из буџета Републике Србије, при чему се део ИПАРД подстицаја базира на финансијској помоћи Европске уније. У том смислу, изабрана опција се у потпуности финансира из буџета Републике Србије и нема никаквих финансијских импликација на међународне обавезе.

4. Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Финансијска средства потребна за спровођење изабране опције обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2024. годину у Разделу 24 – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Глава 24.6 – Управа за аграрна плаћања, у укупном износу од 67.386.492.000 динара, Наведени износ није довољан за реализацију предложене измене, а додатна средства потребно је обезбедити у Закону о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2024. годину у износу од 26.711.150.050 динара.

5. Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Трошкови реализације средства, није довољан за реализацију, а додатна средства потребно је обезбедити у Закону о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2024. годину.

6. Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

У погледу осталих институција, примена изабране опције нема утицаја на расходе.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ЕКОНОМСКИХ ЕФЕКТА (ПРИЛОГ 6):

1. Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Потенцијални корисници мера садржаних у Нацрту Закона су правна лица, предузетници и физичка лица – носиоци комерцијалног породичног пољопривредног газдинства, уписани у Регистар пољопривредних газдинстава. С обзиром на то да су предмет измена директна плаћања, доминантни корисници су произвођачи у области ратарске и сточарске производње. Ови потенцијални корисници неће имати никакве додатне трошкове, с обзиром да већ послују о оквиру одређене привредне делатности, односно већ испуњавају прописане законске услове, те изабрана опција не намеће додатне трошкове корисницима.

С друге стране, изабрана опција имаће директан утицај на повећање материјалне користи кроз повећање прихода корисника, с обзиром да је реч о новим облицима

финансијске подршке, која ће се спроводити у форми регреса, као и додатног плаћања по основу постојеће мере за квалитетна приплодна грла у 2024. години.

2. Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Подстицаји садржани у Закону, делимично измењени кроз изабрану опцију, директно утичу на унапређење конкурентности привредних субјеката на домаћем тржишту, уз претпоставку релативне стабилности тржишта у средњем року.

У том смислу, директна подршка произвођачима директно доприноси смањењу цене коштања кроз умањење варијабилних трошкова производње, али и повећању квалитета, имајући у виду циљану подршку за поједине категорије животиња (квалитетне приплодне краве), као и стимулисање коришћења сертификованог семена. Такође, ова врста подршке подстиче пораст обима производње, уз истовремено унапређење конкурентности, што отвара могућност за повећање маргине профита, као и даља инвестициона улагања у средњем и дугом року.

3. Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Директни подстицаји директно доприносе смањењу цене коштања производа, што утиче на унапређење ценовне конкурентности произвођача – корисника подршке, с обзиром да финансијска подршка утиче на повећање маргине профита и могућност пласмана по нижој цени.

Међутим, имајући у виду да сва регистрована газдинства (уз испуњене додатне прописне услове), могу да остваре право на коришћење подстицаја, као и да је регистрација газдинстава добровољна, применом ових мера не нарушавају се услови конкуренције на тржишту.

4. Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Решења из Нацрта Закона имају директан утицај на примену нових технологија, пре свега у погледу употребе сертификованог семена за ратарску производњу. Примена квалитетног семенског материјала доприноси достизању виших приноса, који, према појединим истраживањима, могу износити 5-30%. Такође, употреба сертификованог семена доприноси спречавању ширења коровских биљака путем семена и ширења болести које се преносе путем семена, чиме се умањује број третмана хербицидима, уз смањење трошкова.

Примена нових технологија кроз употребу сертификованог семена омогућава пољопривредницима да максимизирају ефикасност својих агротехничких мера. На пример, селекција семена које је прилагођено специфичним условима средине и које има високу способност коришћења хранива може значајно смањити потребу за агрохемијским третманима, чиме се смањују трошкови и штити окружење. Осим тога, прецизна пољопривреда, која често користи податке из сертификованих семенарских истраживања, може даље оптимизовати примену ђубрива и воде, што води ка одрживијој производњи и бољем управљању природним ресурсима. На овај начин, сертификовано семе не само да повећава продуктивност, већ пружа могућност за унапређење еколошке одрживости пољопривредних система.

5. Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Изабрана опција нема директан утицај на увећање друштвеног богатства, нити његову расподелу, али посредно доприноси увећању прихода газдинстава, односно одржању стабилности дохотка.

6. Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?

Изабрана опција нема утицаја на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), нити на права, обавезе и одговорности послодаваца.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ЕФЕКТА НА ДРУШТВО (ПРИЛОГ 7):

1. Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Изабрана опција неће проузроковати додатне материјалне и нематеријалне трошкове грађанима, с обзиром да се средства за спровођење интервенције обезбеђују у буџету Републике Србије.

Међутим, грађани ће индиректно остваривати користи од предложене опције, с обзиром на очекиване ефекте предложене опције у смислу потенцијалног унапређења понуде ратарских производа (са аспекта квалитета и квантитета), као и говеђег меса и млека.

2. Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Изабрана опција неће штетно утицати ни на једну специфичну групу популације.

3. На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Изабрана опција у Нацрту Закона односи се искључиво на мере директних плаћања, на које право могу да остваре правна лица, предузетници и физичка лица – носиоци комерцијалног породичног пољопривредног газдинства, уписани у Регистар пољопривредних газдинстава. Међутим, Закон пружа могућност да се директна плаћања могу утврдити под различитим условима и у различитом обиму, у зависности од тога да ли се ради о подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди¹, односно подручјима одређених управних округа. У складу с тим, током 2023. и 2024. године максимални износи подстицаја за директна плаћања увећани су за 10% за

¹ У складу са Правилником о одређивању подручја са отежаним условима рада у пољопривреди („Службени гласник РС”, број 132/21)

кориснике у Топличком, Јабланичком и Пчињском управном округу, узимајући у обзир отежану социо-економску ситуацију у овим окрузима.

Када је реч о утицају мере изабране опције на поједине осетљиве друштвене групе, Нацртом Закона предвиђен је равноправан третман свих категорија корисника директних плаћања. С друге стране, поједине мере садржане у Закону (које нису предмет Нацрта Закона) омогућавају виши ниво подршке за кориснике млађе од 40 година и жене.

4. Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавање, као и на услове за рад (нпр. промене у стопама запослености, отпуштање технолошких вишкова, укинута или новоформирана радна места, постојећа права и обавезе радника, потребе за преквалификацијама или додатним обукама које намеће тржиште рада, родну равноправност, рањиве групе и облике њиховог запошљавања и слично)?

Изабрана опција ни на који начин не утиче на тржиште рада и запошљавање, као ни на услове за рад.

5. Да ли изабране опције омогућавају равноправан третман, или доводе до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица (нпр. на основу националне припадности, етничког порекла, језика, пола, родног идентитета, инвалидитета, старосне доби, сексуалне оријентације, брачног статуса или других личних својстава)?

Изабрана опција обезбеђује равноправан третман свих лица, односно нема директне или индиректне дискриминације корисника подстицаја. Ипак, Закон пружа могућност за примену позитивне дискриминације у територијалном смислу, с обзиром да нуди могућност утврђивања директних плаћања под различитим условима и у различитом обиму, у зависности од тога да ли се ради о подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди, односно подручјима одређених управних округа. Сходно томе, а у складу са годишњим уредбама о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, током 2023. и 2024. године примењује се увећање од 10% за кориснике директних плаћања у Топличком, Јабланичком и Пчињском управном округу.

Такође, код појединих мера, прописаних Законом (које нису предмет Нацрта Закона), примењује се позитивна дискриминација према младим пољопривредницима и женама у руралним подручјима, с обзиром да се примењује виши ниво подршке за ове категорије подносиоца захтева.

6. Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?

Мере садржане у Нацрту Закона, које се односе на директна плаћања, могу да имају директан позитиван утицај на цене пољопривредних производа, с обзиром да се њиховом применом утиче на смањење варијабилних трошкова, односно цену коштања, што отвара могућност за смањење продајне цене производа, али и могућност за повећање маргине профита.

Ипак, имајући у виду разлоге за измену Закона, који проистичу из тржишних поремећаја (укључујући последице у кретању цена инпута) и отежане услове пословања у претходном периоду, као и формирање откупних цена на основу берзанског кретања цена житарица и уљарица, није реално очекивање да ће доћи до смањења цене производа ратарства и сточарства као последица изабране опције. Наиме, имајући у виду претходно наведено, очекивање је да ће подстицаји ићи у правцу

очувања/повећања дохотка пољопривредника, односно улагања у наредни производни циклус.

7. Да ли би се реализацијом изабраних опција позитивно утицало на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу и на који начин?

Реализацијом изабране опције може се остварити делимичан позитиван утицај на промену социјалне ситуације у смислу могућности утврђивања директних плаћања под различитим условима и у различитом обиму, у зависности од тога да ли се ради о подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди, односно подручјима одређених управних округа. На тај начин, а у складу са годишњим уредбама о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, током 2023. и 2024. године примењује се увећање од 10% за кориснике директних плаћања у Топличком, Јабланичком и Пчињском управном округу.

8. Да ли би се реализацијом изабране опције утицало на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама и правима за осетљиве групе и на који начин?

Реализацијом изабране опције ни на који начин се не утиче на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања корисника, нити осталих грађана.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ ЕФЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ (ПРИЛОГ 8):

1. Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

Изабрана опција индиректно доприноси унапређењу квалитета животне средине, с обзиром на то да се њеном применом подстиче употреба сертификованог семена у ратарству. Наиме, примена квалитетног семенског материјала доприноси достизању виших приноса, који, према појединим истраживањима, могу износити 5-30%. Такође, употреба сертификованог семена доприноси спречавању ширења коровских биљака путем семена и ширења болести које се преносе путем семена, чиме се умањује број третмана хербицидима. Поред тога, селекција семена које је прилагођено специфичним условима средине и које има високу способност коришћења хранива, може значајно смањити потребу за агрохемијским третманима, што доприноси смањењу употребе средстава за заштиту биља, а самим тим и здравијој животној средини. Осим тога, прецизна пољопривреда, која често користи податке из сертификованих семенарских истраживања, може даље оптимизовати примену ђубрива и воде, што води ка одрживијој производњи и бољем управљању природним ресурсима. На овај начин, сертификовано семе не само да повећава продуктивност, већ пружа могућност за унапређење еколошке одрживости пољопривредних система.

2. Да ли изабрана опција утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну?

Изабрана опција доприноси у одређеној мери унапређењу биодиверзитета с обзиром да селекција семена, прилагођеног специфичним условима средине, може бити основ за креирање нових сорти и хибрида.

3. Да ли изабрана опција утиче на здравље људи?

Изабрана опција директно не утиче на здравље људи. Међутим, имајући у виду да су подстицаји, предложени у Нацрту Закона, предмет инспекцијске контроле, обезбеђена је производња хране у складу са безбедносним стандардима. Поред тога, употреба сертификованог семена доприноси спречавању ширења коровских биљака путем семена и ширења болести које се преносе путем семена, чиме се доприноси здрављу биља. На овај начин смањује се потреба за применом средстава за заштиту биља, чиме се смањује присуство њихових резидуа у зрну, што посредно може утицати на унапређење здравља људи.

4. Да ли изабрана опција представља ризик по животну средину и здравље људи и да ли се допунским мерама може утицати на смањење тих ризика?

Изабрана опција не представља ризик по животну средину и здравље људи.

5. Да ли изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област?

Изабрана опција неће довести до промене односа корисника у погледу заштите и коришћења пољопривредног земљишта. Директном подршком кроз плаћање по површини биљне производње надокнађује се део трошкова инпута за производњу, чиме се доприноси оптималном коришћењу агротехничких мера. Поред тога, прецизна пољопривреда, која често користи податке из сертификованих семенарских истраживања, може даље оптимизовати примену ђубрива и воде, што води ка одрживијој производњи и бољем управљању природним ресурсима.

Мере у оквиру предложене опције нису у супротности са прописима, којима се уређује област заштите и коришћења земљишта.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ УПРАВЉАЧКИХ ЕФЕКТА (ПРИЛОГ 9):

1. Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Изабраном опцијом се не уводе организационе, управљачке, нити институционалне промене, с обзиром на то да су систем и механизми директне подршке дефинисани Законом у делу који није предмет Нацрта Закона. У том смислу, мере које су предмет предложене промене спроводеће се у оквиру постојећег система плаћања, према важећим правилима и принципима, дефинисаним Законом.

2. Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Постоји потреба додатног унапређења капацитета у Управи за аграрна плаћања, нарочито имајући у виду захтеве текућег усклађивања са ЗПП, као и будућу акредитацију Управе за аграрна плаћања као платне агенције, надлежне за реализацију средстава по основу ЗПП из *EAGF* и *EAFRD* фондова ЕУ. Континуирано унапређења капацитета у Управи за аграрна плаћања спроводи се у складу са Акционим планом за преузимање, усвајање и спровођење правних тековина Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја, као и у складу са расположивим буџетским средствима и планираном динамиком.

3. Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног

сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

За реализацију изабране опције није било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа. За реализацију мера, које су предмет изабране опције, надлежна је Управа за аграрна плаћања, док је Сектор за пољопривредну политику надлежан за израду подзаконских аката за релевантне мере директних плаћања.

4. Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Изабрана опција није у супротности са важећим прописима и међународним споразумима. У оквиру овог извештаја, у делу који се односи на кључна питања за утврђивање циљева (Прилог 2), као одговор на 3. питање, приказана је усаглашеност са важећим документима јавних политика.

5. Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Изабрана опција не утиче на владавину права и безбедност.

6. Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Изабрана опција не утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе, с обзиром на то да Нацртом Закона само проширује опсег мера и мења њихова структура, док функционисање система плаћања у оквиру јавне управе не захтева промене.

7. Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Након усвајања Нацрта Закона и његовог ступања на снагу, потребно је израдити подзаконске акте, који се односе на мере које су предмет изабране опције. У том смислу, потребно је изменити Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству за квалитетна приплодна грла („Сл. гласник РС“, бр. 29/23, 32/23, 21/24, 26/24 и 32/24). Истовремено, услед предложених измена Закона, потребно је усвојити Правилник о условима, начину и обрасцу захтева за остваривање права на регрес за сертифициковано семе.

Планирано је да реализација предложених мера започне до краја 2024. године.

КЉУЧНА ПИТАЊА ЗА АНАЛИЗУ РИЗИКА (ПРИЛОГ 10):

1. Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?

С обзиром на то да је Нацрт Закона израђен на иницијативу струковних удружења пољопривредних произвођача, с којима су потписана два споразума, може се сматрати да постоји подршка циљних група корисника за спровођење изабране опције. Такође, спровођење изабране опције, наведене у Нацрту Закона, може се сматрати приоритетом за доносиоце одлука.

- 2. Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције? Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?**

Финансијска средства и извори за спровођење изабране опције наведена су у оквиру одговора на кључна питања за анализу финансијских ефеката у овом документу, у оквиру питања 1, 2. и 4.

- 3. Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?**

Нису уочени други потенцијални ризици изабране опције.